

PRÁCE S ATLASEM

Celkem 30 bodů

1 6 bodů

Desertifikace, neboli rozšiřování pouští, se netýká pouze Afriky – hrozí i v jižní Evropě. Nejakutněji se dotýká jednoho z velkých evropských poloostrovů, především kvůli nedostatečným srážkám a vysokým teplotám. Na některých místech tohoto poloostrova jsou průměrné roční srážky nižší než 400 mm a průměrné lednové teploty šplhají přes 10°C.

a) O kterém poloostrovu je řeč?

b) Napiš 3 pobřežní města s více než 100 tisíci obyvateli, nacházející se na tomto poloostrově. Tato města musí zároveň splňovat obě výše uvedené charakteristiky týkající se průměrných ročních srážek (do 400 mm) a průměrných lednových teplot (přes 10°C).

2 10 bodů

Moderní společnost stojí na spotřebě energetických surovin – využívá je k výrobě elektrické energie a tepla, k dopravě, v průmyslu i zemědělství. Hospodářský rozvoj Evropy byl do značné míry založen na těžbě a využití fosilních paliv. V posledních desetiletích však byla těžba těchto surovin v řadě vyspělejších zemí Evropy výrazně utlumena, a to i s ohledem na životní prostředí. Evropa je tak dnes značně závislá na dovozu fosilních paliv, ať už z Ruska, Severní Afriky či Středního východu. Přesto se v Evropě tyto suroviny na řadě míst stále těží.

Níže jsou uvedeny vybrané evropské regiony, typické těžbou určité **energetické suroviny**.

Uveď, o kterou surovinu se jedná:

Asturie – _____ Slezské vojvodství – _____

Valašská nížina – _____ Dolní Rakousy – _____

Sasko a Braniborsko – _____ jižní Wales – _____

Estonsko – _____ Ústecký kraj – _____

Severní moře (dvě suroviny) – _____

3**14 bodů**

Pan Gazčuk, ruský milionář, se rozhodl pro malý výlet ve svém soukromém tryskovém letadle. Poletí napříč evropskou částí Ruska, a to přibližně od severu k jihu. Sleduj jeho let a **doplň chybějící pojmy**:

Letadlo odstartovalo ze severního pobřeží poloostrova _____.

Tento poloostrov se nachází na severoruském pobřeží a je proslaven těžbou fosfátů. Po krátké době letu na jih byla lesotundra, ubíhající pod letadlem pana Gazčuka, nahrazena zdánlivě nekonečným pásmem jehličnatých lesů, které se nazývají _____.

Aby se vyhnul hustému leteckému provozu nad Moskvou, uhnul náš cestovatel po nějaké době k jihovýchodu. Tím se ocitnul nad Nižněgorodskou nádrží, ležící na řece _____. Nějakou dobu sledoval její tok, pak ale uhnul zpět na jihozápad a vrátil se obloukem ke svému původnímu kurzu. Ten ho zavedl nad řeku Don. To již byly jehličnaté lesy pod Gazčukovým letadlem nahrazeny pásmem téměř bezlesých _____, dnes ovšem intenzivně využívaných pro zemědělství. Náš cestovatel chvíli sledoval tok Donu a poté udělal druhý a poslední větší oblouk na své cestě, tentokrát k jihozápadu. Tím nakrátko vstoupil do ukrajinského vzdušného prostoru. Zde se mu otevřel pohled na ohromné doly regionu zvaného Donbas, v nichž se těží hlavně _____. Gazčuk pod sebou dokonce nakrátko zahlédl centrum a největší město Donbasu, _____, které má téměř milión obyvatel. Po tomto ukrajinském intermezzu se letadlo obrátilo k jihovýchodu a po zbytek letu již neopustilo ruský vzdušný prostor. Let byl zakončen v tradičním ruském turistickém letovisku _____ na pobřeží Černého moře. To našemu milionáři nabídlo nejen mořské koupele, promenády, lázně a hotely, ale i výlet helikoptérou do nedalekých hor. Vždyť zde vlastně začíná mnohasetkilometrové pásmo pohoří _____, které již asi 50 kilometrů od uvedeného letoviska přesahuje výšku 3 000 metrů nad mořem!

PÍSEMNÝ TEST GEOGRAFICKÝCH ZNALOSTÍ

Celkem 40 bodů

4

6 bodů

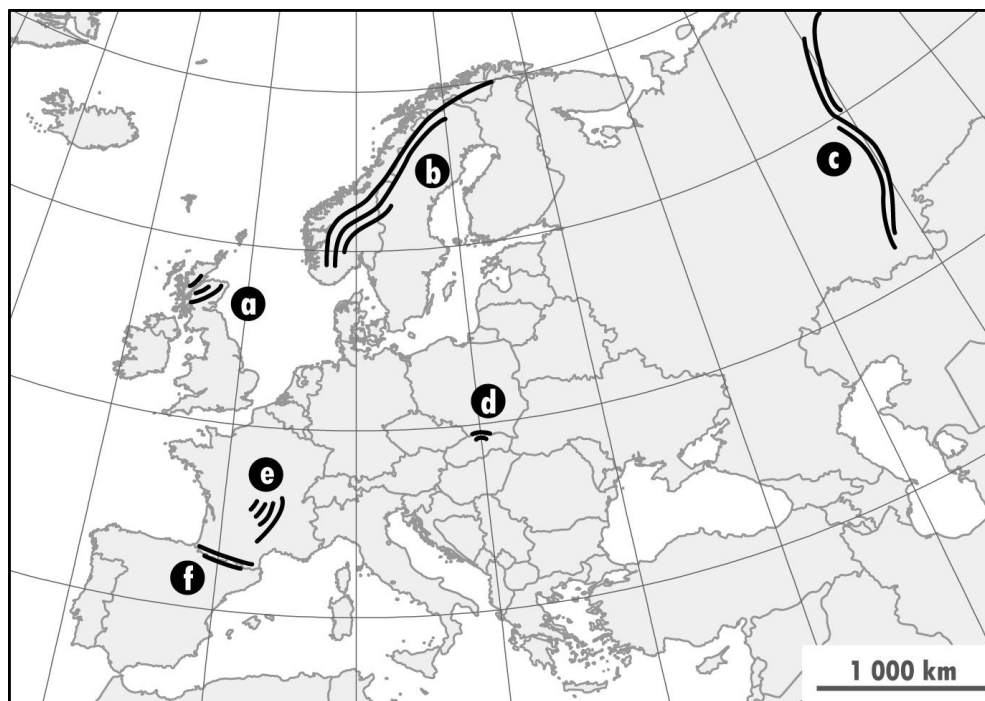
V západní Evropě převažuje oceánské podnebí. Směrem na východ ale vliv oceánu klesá, a v evropské části Ruska tak již převládá podnebí kontinentální.

Stručně vysvětli, jaké jsou hlavní rozdíly mezi kontinentálním a oceánským podnebím.

5

6 bodů

V přiložené mapce je schématicky zakresleno šest evropských pohoří. **Urči tři z nich, která svou výškou přesahují 2 000 metrů nad mořem.** Do přiložené tabulky uveď písmena, jimiž jsou tato tři pohoří označena na mapě, a připiš k nim, jak se nazývají.

<i>Písmeno</i>	<i>Název pohoří</i>

6

6 bodů

Před příchodem prvních zemědělců – tedy před mnoha tisíci lety – byla střední Evropa převážně zalesněná. Existovala zde ale jedna významná výjimka. V jednom regionu převládaly téměř bezlesé lesostepi až stepi, travnaté planiny s minimem stromů, občas přerušované malými vlhkými lesíky, slanými jezírky či bažinami kolem řek. Byla to krajina podobná velkým euroasijským stepím, které známe například z Ruska či Ukrajiny. Zde ve střední Evropě se rozkládaly na ploše asi 50 000 km² a dnes jsou intenzivně využívány pro zemědělství. Nepřehlédnutelným rysem zdejší krajiny jsou tradiční studny s mohutnými vahadly.

a) Jak se tento typ stepi nazývá?

b) Ve které zemi se nachází?

7

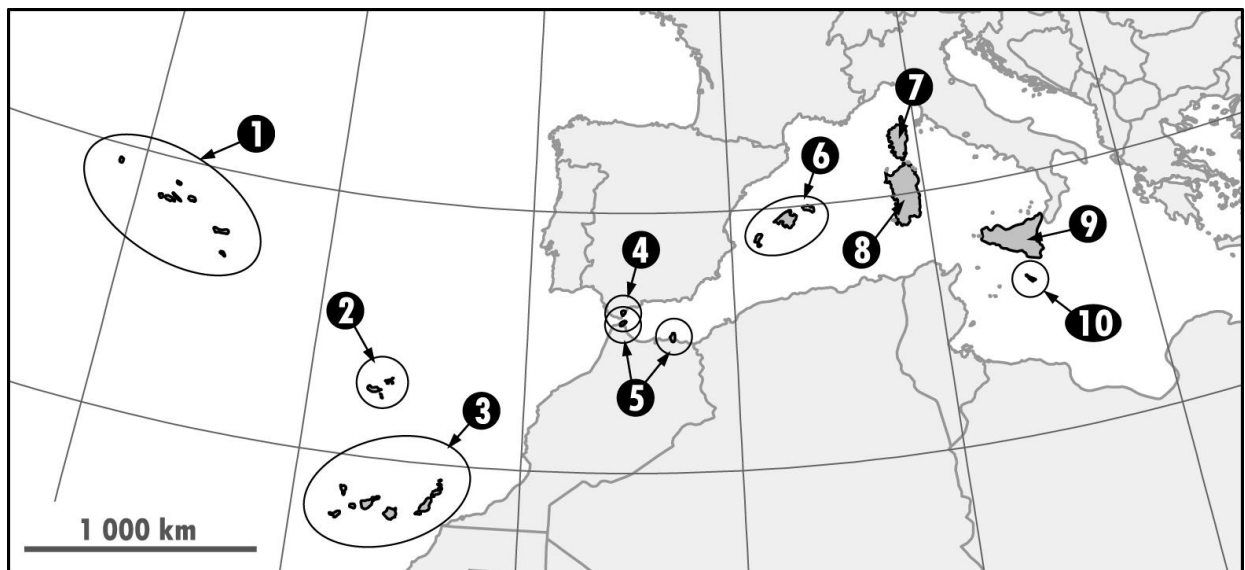
6 bodů

Evropa se řadí mezi hospodářsky nejvyspělejší části světa; řada evropských firem pak patří mezi největší na světě. Z 50 největších světových firem (dle obrátu) jich má více než 15 sídlo v Evropě. Z nich jsme vybrali šest. **Doplň následující tabulku, obsahující názvy a zaměření těchto firem a státy, kde mají tyto firmy ústředí (tedy ze které země pochází).**

<i>Pořadí</i>	<i>Název firmy</i>	<i>Zaměření, odvětví</i>	<i>Stát</i>
2.	Shell		
6.	BP		Velká Británie
14.		Výrobce automobilů (největší v dané zemi)	Německo
21.	E.ON		Německo
27.	Allianz		
41.	Tesco	Obchodní řetězec (supermarkety)	

8**8 bodů**

V západním Středomoří a přiléhající části Atlantiku se nachází mnoho ostrovů, souostroví a malých pobřežních regionů, jež jsou buď závislými územími, nebo přímými součástmi některých evropských států. V přiložené mapce jsou označeny čísla. **Do tabulky uveď, kterému státu příslušná závislá území patří a jak se nazývají.**

Číslo v mapě	Název	Stát
1		
2	Madeira	
3		
4		
5	Ceuta a Melilla („Severoafričké osady“)	
6	Baleáry (Mallorca)	
7		
8		
9		
10		(nezávislý stát)

9

4 body

V době „Studené války“ (přibližně 1945–1990) spolu soupeřily dva hlavní světové bloky – jeden demokratický a kapitalistický, druhý komunistický s centrálně plánovaným hospodářstvím. Linie, která oba bloky v Evropě oddělovala, se nazývala „Železná opona.“ Takto ji ve svém slavném projevu pojmenoval již roku 1946 Sir Winston Churchill.

Níže je přiložena současná politická mapa Evropy. **Zakresli do ní co nejpřesněji průběh Železné opony.** Pozor: čára nemusí být spojitá – na jednom či dvou místech ji přerušuje moře.

10

4 body

Velkoměsta anglicky mluvících zemí patří mezi hlavní centra světové politiky, hospodářství i kultury. Jsou také hojně navštěvována turisty, které přitahují „ikonické“ stavby jako třeba White House ve Washingtonu, Buckingham Palace v Londýně nebo Opera House v Sydney.

Níže je uvedeno 12 vybraných budov a jiných staveb, parků a přírodních útvarů, ulic a náměstí z velkoměst Severní Ameriky, Velké Británie, Austrálie a Jižní Afriky. **Podtrhni 4 z nich, které se nachází v Londýně.**

Arlington Cemetery - Central Park - Empire State Building - Fifth Avenue

Golden Gate Bridge - Harbour Bridge - Hyde Park - Piccadilly Circus - Table Mountain

Times Square - Trafalgar Square - Waterloo Station

PRAKTICKÁ ČÁST

Celkem 30 bodů

Využití ploch v Evropě

Pojmem „využití ploch“ označujeme účel, pro který společnost využívá jednotlivé pozemky – některý pozemek je využit jako orná půda, jiný jako vinice, rybník, les či je zastavěn budovami. Rozlohy jednotlivých typů pozemků můžeme postupně sčítat za větší a větší celky; získáme tak údaje o využití ploch za obce, okresy nebo celé státy.

Celkovou rozlohu státu si můžeme rozdělit na tři základní kategorie využití ploch: zemědělskou půdu, lesy a ostatní plochy. Přehledně si toto dělení můžeme zanést do tabulky:

Základní kategorie	Díličí kategorie	Poznámka
1. Zemědělská půda	1.1. Orná půda	
	1.2 Trvalé kultury	Např. vinice, sady, chmelnice, zahrady, plantáže citrusů či olivovníků
	1.3 Travní porosty	Louky a pastviny
2. Lesy		
3. Ostatní plochy		Např. zastavěná půda, silnice a železnice, vodní plochy, nevyužívaná půda či mokřady

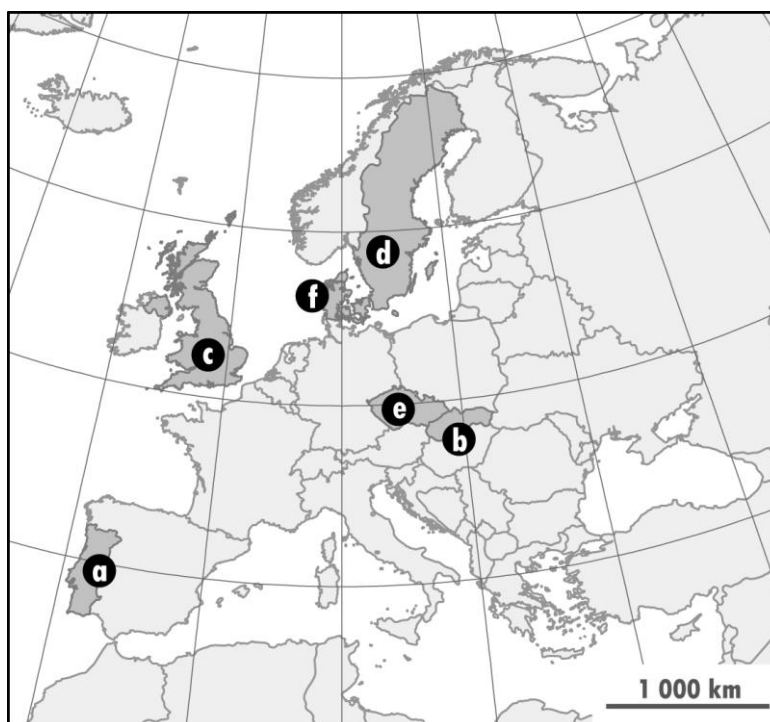
1. Zemědělská půda je tvořena 1.1 ornou půdou, 1.2 tzv. „trvalými kulturami“ (např. vinice, sady, chmelnice, zahrady, plantáže citrusů či olivovníků apod.) a 1.3 travními porosty (louky a pastviny). 3. Ostatní plochy představují jakýsi „zbytek“ území státu, např. zastavěnou půdu, silnice a železnice, vodní plochy, nevyužívanou půdu, mokřady atd.

Zastoupení jednotlivých kategorií využití ploch se v různých státech liší.

Tvým úkolem je nyní správně určit, jaké zastoupení kategorií využití ploch má šest vybraných evropských států.

Budeme se zabývat těmito státy (a–f) viz mapa na následující straně:

V tabulce jsou uvedeny údaje o využití ploch pro těchto šest vybraných států. Aby byly údaje porovnatelné pro různě velké země, byly hektarové rozlohy přepočteny na procenta.

	Sloupec 1	Sloupec 2	Sloupec 3	Sloupec 4	Sloupec 5	Sloupec 6
Stát / Využití ploch (%)						
Orná půda	6	41	29	25	57	12
Trvalé kultury	0	1	0	0	0	9
Travní porosty	2	13	11	46	5	19
Lesy	69	34	40	12	13	38
Ostatní plochy	23	11	20	17	25	22
Celkem	100	100	100	100	100	100

Zdroj: FAO OSN (<http://faostat.fao.org/>)

11**12 bodů**

Podle mapy doplň první řádek tabulky: Který sloupec s údaji o využití ploch patří kterému státu? Do tabulky doplň vždy kromě písmene označujícího v mapě daný stát (a až f) také jeho název.

Úkol je to obtížný, nabízíme ti nápovědu:

Státy ve sloupcích 1, 4, 5 a 6 byly vybrány tak, aby pro každý z nich byla charakteristická jedna kategorie využití ploch. Jak můžeš vidět v tabulce, v jednom sloupci je velmi vysoký podíl orné půdy, v jiném je vysoký podíl lesů, jinde travních porostů a jiný sloupec má zase neobvykle vysoký podíl trvalých kultur. Zkus si postupně představit „typickou“ krajinu, kterou bys našel ve státě ve sloupci 1, ve sloupci 4, ve sloupci 5 a ve státě ve sloupci 6. Zároveň si představ, jak vypadá „typická“ krajina ve všech státech a-f na mapě a přemýšlej, kterým sloupcům tabulky odpovídá. Využij k tomu všechny znalosti, které máš o geografii Evropy. Jakmile přiřadíš sloupce 1, 4, 5 a 6, určení zbývajících dvou (2 a 3) by již nemělo být tak obtížné.

12**10 bodů**

U každého státu jednou větou vysvětli, co tě k jeho přiřazení vedlo. Postupuj následovně:

a) Nejdříve se věnuj státům ve sloupcích 1, 4, 5 a 6. Jak jsme již uvedli a jak je patrné z tabulky, každý z těchto států má neobvykle vysokou rozlohu jedné z kategorií využití ploch. Zkus vysvětlit **proč**.

Ke správné odpovědi by tě měly **dovést následující krátké otázky**.

Opět zapoj všechny své znalosti o geografii Evropy, ale i o geografii a historii jednotlivých států. Pokud si nejsi jist, jak odpovídat, podívej se na dva příklady v rámečku níže.

Otázka I: Proč má stát ve sloupci 1 tak málo orné půdy a naopak tolik lesů?

Otázka II: Proč má stát ve sloupci 4 tak málo lesů a naopak tolik travních porostů? Jakou roli zde hrál historický vývoj státu?

Otázka III: Proč má stát ve sloupci 5 tolik orné půdy?

Otázka IV: Proč má stát ve sloupci 6 tolik trvalých kultur? Jaké přírodní podmínky mu to umožňují?

Příklad 1: Švýcarsko má 10 % orné půdy, 1 % trvalých kultur, 27 % travních porostů, 31 % lesů a 31 % ostatních ploch.

Otázka: Proč má Švýcarsko tak málo orné půdy?

Odpověď: Protože je to hornatá země a má proto nevhodné přírodní podmínky pro hospodaření na orné půdě (strmé svahy, neúrodné horské půdy, chladné klima atd.).

Příklad 2: Ukrajina má 56 % orné půdy, 1 % trvalých kultur, 14 % travních porostů, 17 % lesa a 12 % ostatních ploch.

Otázka: Proč má Ukrajina tolik orné půdy?

Odpověď: Protože je to převážně nížinatá země s velmi úrodnými půdami, které jsou vhodné pro obdělávání.

b) Nyní vysvětli, co tě vedlo k přiřazení států ve sloupcích 2 a 3. Jistě sis už všimnul, že využití ploch se v těchto dvou státech příliš neliší, ani jedna ze zemí příliš nevybočuje z evropského průměru. Přesto – stát ve sloupci 2 má o něco více orné půdy, a naopak stát ve sloupci 3 má o něco více lesů.

Otázka V: Jaké jsou důvody pro to, že má stát ve sloupci 2 více orné půdy a méně lesů než stát ve sloupci 3? Sehrály zde roli přírodní podmínky?

13**8 bodů**

Tabulka uvádí pět pojmů, které se týkají krajin některých ze šesti výše rozebíraných zemí. Může jít o jednotlivé krajinné prvky či o popis celkového charakteru krajiny.

Vyplň prázdné buňky v tabulce: dopiš pojem nebo jeho stručné vysvětlení. Z výše uvedených šesti zemí (a-f), se kterými jsi dosud pracoval/a, vždy vyber jednu, kde se daný jev nejčastěji vyskytuje (pro kterou zemi je takový jev typický)

Pojem	Vysvětlení, popis	Stát, pro který je jev typický
	Strom, z jehož kůry se vyrábí zátky do láhví	
	Vřesoviště a rašeliniště, kamenné či křovinaté zídky mezi poli	
	Otevřený povrchový důl na hnědé uhlí	
Macchie		
Salaš		

PRÁCE S ATLASEM

Celkem 30 bodů

1

6 bodů

Desertifikace, neboli rozšiřování pouští, se netýká pouze Afriky – hrozí i v jižní Evropě. Nejakutněji se dotýká jednoho z velkých evropských poloostrovů, především kvůli nedostatečným srážkám a vysokým teplotám. Na některých místech tohoto poloostrova jsou průměrné roční srážky nižší než 400 mm a průměrné lednové teploty šplhají přes 10°C.

a) O kterém poloostrovu je řeč?

3 body, Řešení: Iberský / Pyrenejský

b) Napiš 3 pobřežní města s více než 100 tisíci obyvateli, nacházející se na tomto poloostrově. Tato města musí zároveň splňovat obě výše uvedené charakteristiky týkající se průměrných ročních srážek (do 400 mm) a průměrných lednových teplot (přes 10°C).

Řešení: Malaga, Almería, Cartagena, Alicante, Valencia.

Libovolná 3 uvedená města z výčtu v řešení 3 body, 2 uvedená města 2 body, 1 uvedené město 1 bod.

2

10 bodů

Moderní společnost stojí na spotřebě energetických surovin – využívá je k výrobě elektrické energie a tepla, k dopravě, v průmyslu i zemědělství. Hospodářský rozvoj Evropy byl do značné míry založen na těžbě a využití fosilních paliv. V posledních desetiletích však byla těžba těchto surovin v řadě vyspělejších zemí Evropy výrazně utlumena, a to i s ohledem na životní prostředí. Evropa je tak dnes značně závislá na dovozu fosilních paliv, ať už z Ruska, Severní Afriky či Středního východu. Přesto se v Evropě tyto suroviny na řadě míst stále těží.

Níže jsou uvedeny vybrané evropské regiony, typické těžbou určité **energetické suroviny**.

Uveď, o kterou surovinu se jedná:

Za každou správně uvedenou surovinu 1 bod.

Asturie – černé uhlí

Sasko a Braniborsko – hnědé uhlí

Valašská nížina – ropa

Slezské vojvodství – černé uhlí

Dolní Rakousy – ropa

jižní Wales – černé uhlí

Estonsko – (hořlavé) břidlice

Ústecký kraj – hnědé uhlí

Severní moře (dvě suroviny) – ropa, zemní plyn (2 suroviny, tedy 1 bod za každou)

Pan Gazčuk, ruský milionář, se rozhodl pro malý výlet ve svém soukromém tryskovém letadle. Poletí napříč evropskou částí Ruska, a to přibližně od severu k jihu.

Sleduj jeho let a **doplň chybějící pojmy**:

Řešení: včetně bodového ohodnocení v textu

Letadlo odstartovalo ze severního pobřeží poloostrova *Kola* (2 b.). Tento poloostrov se nachází na severoruském pobřeží a je proslaven těžbou fosfátů. Po krátké době letu na jih byla lesotundra, ubíhající pod letadlem pana Gazčuka, nahrazena zdánlivě nekonečným pásmem jehličnatých lesů, které se nazývají *tajga* (1 b.). Aby se vyhnul hustému leteckému provozu nad Moskvou, uhnul náš cestovatel po nějaké době k jihovýchodu. Tím se ocitnul nad Nižněgorodskou nádrží, ležící na řece *Volze* (2 b.). Nějakou dobu sledoval její tok, pak ale uhnul zpět na jihozápad a vrátil se obloukem ke svému původnímu kurzu. Ten ho zavedl nad řeku Don. To již byly jehličnaté lesy pod Gazčukovým letadlem nahrazeny pásmem téměř bezlesých *stepí / lesostepí* (1 b.), dnes ovšem intenzivně využívaných pro zemědělství. Náš cestovatel chvíli sledoval tok Donu a poté udělal druhý a poslední větší oblouk na své cestě, tentokrát k jihozápadu. Tím nakrátko vstoupil do ukrajinského vzdušného prostoru. Zde se mu otevřel pohled na ohromné doly regionu zvaného Donbas, v nichž se těží hlavně *černé uhlí* (2 b.). Gazčuk pod sebou dokonce nakrátko zahlédl centrum a největší město Donbasu, *Doněck* (2 b.), které má téměř milión obyvatel. Po tomto ukrajinském intermezzu se letadlo obrátilo k jihovýchodu a po zbytek letu již neopustilo ruský vzdušný prostor. Let byl zakončen v tradičním ruském turistickém letovisku *Soči* (2 b.) na pobřeží Černého moře. To našemu milionáři nabídlo nejen mořské koupele, promenády, lázně a hotely, ale i výlet helikoptérou do nedalekých hor. Vždyť zde vlastně začíná mnohasetkilometrové pásmo pohoří *(Velkého) Kavkazu* (2 b.) které již asi 50 kilometrů od uvedeného letoviska přesahuje výšku 3 000 metrů nad mořem!

PÍSEMNÝ TEST GEOGRAFICKÝCH ZNALOSTÍ

Celkem 40 bodů

4

6 bodů

V západní Evropě převažuje oceánské podnebí. Směrem na východ ale vliv oceánu klesá, a v evropské části Ruska tak již převládá podnebí kontinentální.

Stručně vysvětli, jaké jsou hlavní rozdíly mezi kontinentálním a oceánským podnebí.

Příklady možného řešení:

Kontinentální podnebí – sušší (1 b.), srážky spíše v létě (1 b.), větší rozdíly v teplotách (2 b.) i srážkách (2 b.) během roku. Oceánské podnebí – vlhčí, srážky spíše v zimě, menší rozdíly v teplotách i srážkách během roku

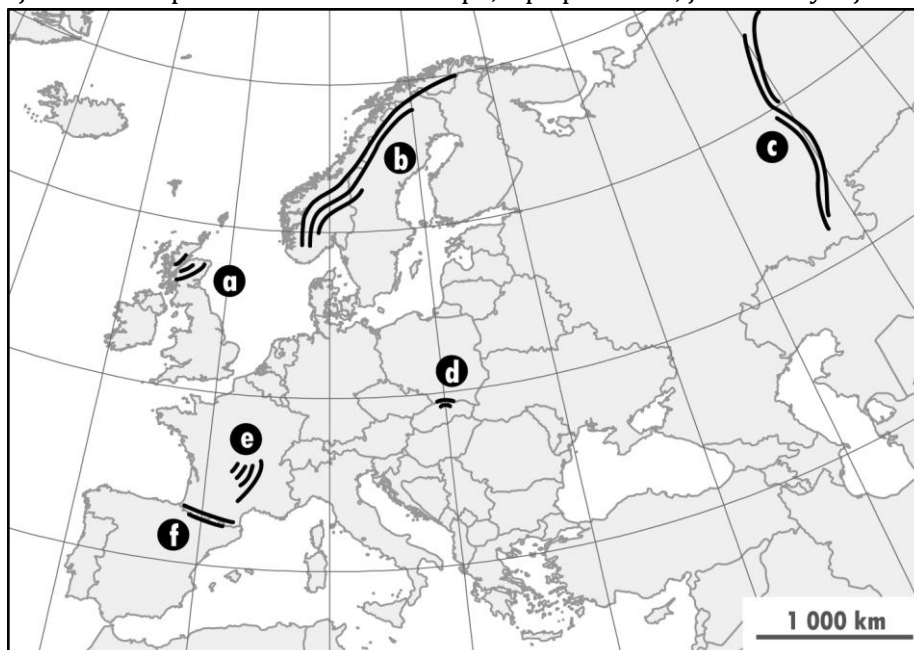
Nebo:

Kontinentální podnebí – teploty: teplejší léta, chladnější zimy (2 b.); srážky: méně (1 b.), větší rozdíly během roku (2 b.), spíše v létě (1 b.). Oceánské podnebí – teploty: chladnější léta, teplejší zimy; srážky: více, rovnoměrnější rozdělení během roku, spíše v zimě

5

6 bodů

V přiložené mapce je schématicky zakresleno šest evropských pohoří. **Urči tři z nich, která svou výškou přesahují 2 000 metrů nad mořem.** Do přiložené tabulky uveď písmena, jimiž jsou tato tři pohoří označena na mapě, a připiš k nim, jak se nazývají.

Za každou správně vyplněnou buňku v tabulce 1 bod

Písmeno	Název pohoří
B	Skandinávské pohoří / Skandy
D	(Vysoké) Tatry
F	Pyreneje

6

6 bodů

Před příchodem prvních zemědělců – tedy před mnoha tisíci lety – byla střední Evropa převážně zalesněná. Existovala zde ale jedna významná výjimka. V jednom regionu převládaly téměř bezlesé lesostepi až stepi, travnaté planiny s minimem stromů, občas přerušované malými vlhkými lesíky, slanými jezírky či bažinami kolem řek. Byla to krajina podobná velkým euroasijským stepím, které známe například z Ruska či Ukrajiny. Zde ve střední Evropě se rozkládaly na ploše asi 50 000 km² a dnes jsou intenzivně využívány pro zemědělství. Nepřehlédnutelným rysem zdejší krajiny jsou tradiční studny s mohutnými vahadly.

a) Jak se tento typ stepi nazývá? *pusta (3 body)*

b) Ve které zemi se nachází? *Maďarsko (3 body)*

7

6 bodů

Evropa se řadí mezi hospodářsky nejvyspělejší části světa; řada evropských firem pak patří mezi největší na světě. Z 50 největších světových firem (dle obrátu) jich má více než 15 sídlo v Evropě. Z nich jsme vybrali šest. **Doplň následující tabulku, obsahující názvy a zaměření těchto firem a států, kde mají tyto firmy ústředí (tedy ze které země pochází).**

Za každý řádek bod, pokud se v řádku vyžaduje vyplnění dvou buněk tak je každá za půl bodu

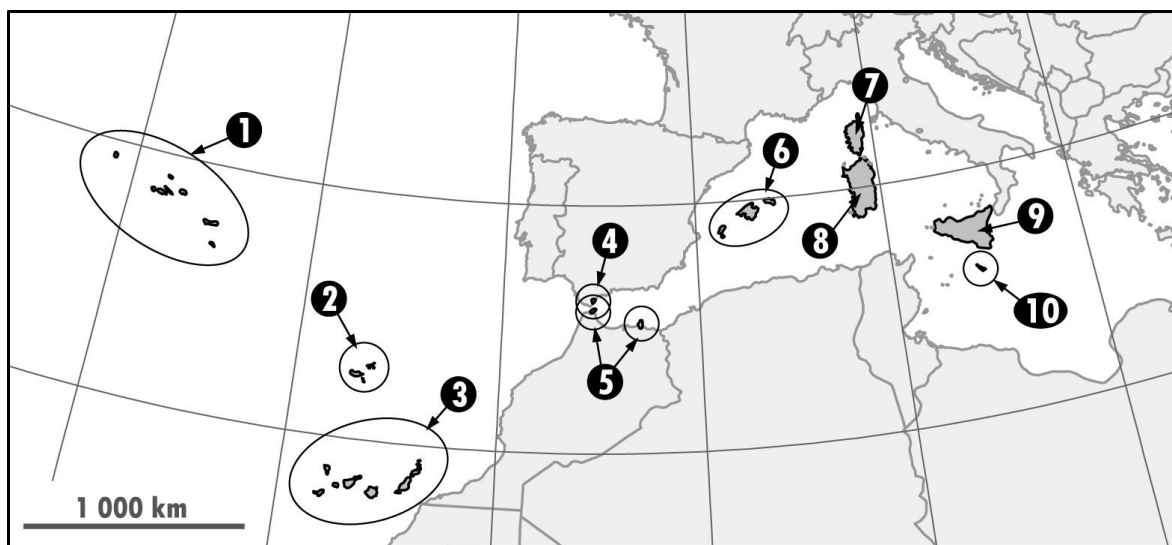
Pořadí	Název firmy	Zaměření, odvětví	Stát
2	Shell	Ropný průmysl	Velká Británie a/nebo Nizozemsko
6	BP	Ropný průmysl	Velká Británie
14	Volkswagen	Výrobce automobilů (největší v dané zemi)	Německo
21	E.ON	Energetika / elektřina	Německo
27	Allianz	Pojišťovnictví / finanční služby	Německo
41.	Tesco	Obchodní řetězec (supermarkety)	Velká Británie

8**8 bodů**

V západním Středomoří a přiléhající části Atlantiku se nachází mnoho ostrovů, souostroví a malých pobřežních regionů, jež jsou buď závislými územími, nebo přímými součástmi některých evropských států. V přiložené mapce jsou označeny čísla. **Do tabulky uveď, kterému státu příslušná závislá území patří a jak se nazývají.**

Za každou správnou odpověď půl bodu

Číslo v mapě	Název	Stát
1	Azory	Portugalsko
2	Madeira	Portugalsko
3	Kanárské ostrovy	Španělsko
4	Gibraltar	Velká Británie
5	Ceuta a Melilla („Severoafričké osady“)	Španělsko
6	Baleáry (Mallorca)	Španělsko
7	Korsika	Francie
8	Sardinie	Itálie
9	Sicílie	Itálie
10	Malta	(nezávislý stát)

V době „Studené války“ (přibližně 1945–1990) spolu soupeřily dva hlavní světové bloky – jeden demokratický a kapitalistický, druhý komunistický s centrálně plánovaným hospodářstvím. Linie, která oba bloky v Evropě oddělovala, se nazývala „Železná opona.“ Takto ji ve svém slavném projevu pojmenoval již roku 1946 Sir Winston Churchill.

Níže je přiložena současná politická mapa Evropy. **Zakresli do ní co nejpřesněji průběh Železné opony.** Pozor: čára nemusí být spojitá – na jednom či dvou místech ji přerušuje moře.

1. „Kontinentální“ část (od Německa po Itálii): za správné zakreslení 3 body, za každý stát umístěný na špatné straně Železné opony se odečítá půl bodu dolů (minimální počet zde dosažitelných bodů je nula), a to včetně situace, že soutěžící zakreslí průběh hranice např. mezi Portugalskem a Španělskem (stále platí, že minimální počet zde dosažených bodů je nula, takže se stále odečítá, dokud je co odečítat, pak již pouze nula).

2. Obě „odloučené“ části (mezi Finskem a SSSR a na severní hranici Řecka a Turecka): za správné zakreslení po půl bodu. Zákres Železné opony na Kavkaze není nutný (tj. neodečítá se za něj ani nepřičítá žádný zvláštní bod). Pozn.: V mapě řešení pro snadnější opravu zvýrazněny zaniklé státy.

10

4 body

Velkoměsta anglicky mluvících zemí patří mezi hlavní centra světové politiky, hospodářství i kultury. Jsou také hojně navštěvována turisty, které přitahují „ikonické“ stavby jako třeba White House ve Washingtonu, Buckingham Palace v Londýně nebo Opera House v Sydney.

Níže je uvedeno 12 vybraných budov a jiných staveb, parků a přírodních útvarů, ulic a náměstí z velkoměst Severní Ameriky, Velké Británie, Austrálie a Jižní Afriky. **Podtrhni 4 z nich, které se nachází v Londýně.**

Za každou správnou odpověď 1 bod; za špatné odpovědi se bod neodečítá, ale pokud jsou zatrženy více než čtyři objekty, odečítá se za každý nadbytečný 0,5 bodu

Řešení: Hyde Park; Piccadilly Circus; Trafalgar Square; Waterloo Station.

Arlington Cemetery - Central Park - Empire State Building - Fifth Avenue

Golden Gate Bridge - Harbour Bridge - Hyde Park - Piccadilly Circus - Table Mountain

Times Square - Trafalgar Square - Waterloo Station

PRAKTICKÁ ČÁST

Celkem 30 bodů

Využití ploch v Evropě

Pojmem „využití ploch“ označujeme účel, pro který společnost využívá jednotlivé pozemky – některý pozemek je využit jako orná půda, jiný jako vinice, rybník, les či je zastavěn budovami. Rozlohy jednotlivých typů pozemků můžeme postupně sčítat za větší a větší celky; získáme tak údaje o využití ploch za obce, okresy nebo celé státy.

Celkovou rozlohu státu si můžeme rozdělit na tři základní kategorie využití ploch zemědělskou půdu, lesy a ostatní plochy. Přehledně si toto dělení můžeme zanést do tabulky:

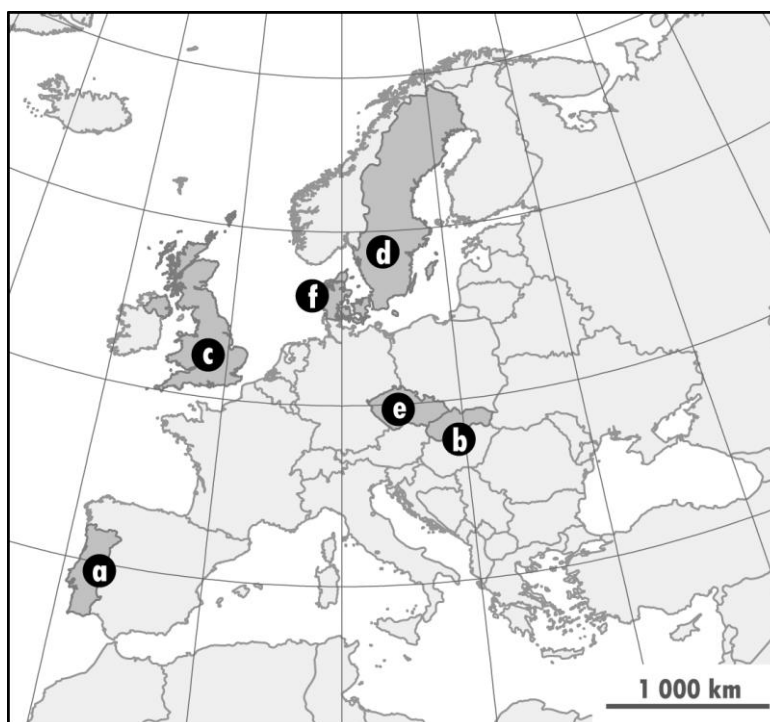
Základní kategorie	Díličí kategorie	Poznámka
1. Zemědělská půda	1.1. Orná půda	
	1.2 Trvalé kultury	Např. vinice, sady, chmelnice, zahrady, plantáže citrusů či olivovníků
	1.3 Travní porosty	Louky a pastviny
2. Lesy		
3. Ostatní plochy		Např. zastavěná půda, silnice a železnice, vodní plochy, nevyužívaná půda či mokřady

1. Zemědělská půda je tvořena 1.1 ornou půdou, 1.2 tzv. „trvalými kulturami“ (např. vinice, sady, chmelnice, zahrady, plantáže citrusů či olivovníků apod.) a 1.3 travními porosty (louky a pastviny). 3. Ostatní plochy představují jakýsi „zbytek“ území státu, např. zastavěnou půdu, silnice a železnice, vodní plochy, nevyužívanou půdu, mokřady atd.

Zastoupení jednotlivých kategorií využití ploch se v různých státech liší.

Tvým úkolem je nyní správně určit, jaké zastoupení kategorií využití ploch má šest vybraných evropských států.

Budeme se zabývat těmito státy (a–f) viz mapa na následující straně:

V tabulce jsou uvedeny údaje o využití ploch pro těchto šest vybraných států. Aby byly údaje porovnatelné pro různě velké země, byly hektarové rozlohy přepočteny na procenta.

	Sloupec 1	Sloupec 2	Sloupec 3	Sloupec 4	Sloupec 5	Sloupec 6
Stát / Využití ploch (%)	<i>d</i> Švédsko	<i>e</i> Česko	<i>b</i> Slovensko	<i>c</i> Velká Británie	<i>f</i> Dánsko	<i>a</i> Portugalsko
Orná půda	6	41	29	25	57	12
Trvalé kultury	0	1	0	0	0	9
Travní porosty	2	13	11	46	5	19
Lesy	69	34	40	12	13	38
Ostatní plochy	23	11	20	17	25	22
Celkem	100	100	100	100	100	100

Zdroj: FAO OSN (<http://faostat.fao.org/>)

11**12 bodů**

Podle mapy doplň první řádek tabulky: Který sloupec s údaji o využití ploch patří kterému státu? Do tabulky doplň vždy kromě písmene označujícího v mapě daný stát (a až f) také jeho název.

Úkol je to obtížný, nabízíme ti nápovědu:

Státy ve sloupcích 1, 4, 5 a 6 byly vybrány tak, aby pro každý z nich byla charakteristická jedna kategorie využití ploch. Jak můžeš vidět v tabulce, v jednom sloupci je velmi vysoký podíl orné půdy, v jiném je vysoký podíl lesů, jinde travních porostů a jiný sloupec má zase neobvykle vysoký podíl trvalých kultur. Zkus si postupně představit „typickou“ krajinu, kterou bys našel ve státě ve sloupci 1, ve sloupci 4, ve sloupci 5 a ve státě ve sloupci 6. Zároveň si představ, jak vypadá „typická“ krajina ve všech státech a-f na mapě a přemýšlej, kterým sloupcům tabulky odpovídá. Využij k tomu všechny znalosti, které máš o geografii Evropy. Jakmile přiřadíš sloupce 1, 4, 5 a 6, určení zbývajících dvou (2 a 3) by již nemělo být tak obtížné.

*Za každý správně určený stát 2 body (1,5 bodu za písmeno a 0,5 bodu za název státu)
Řešení: viz doplnění v tabulce*

12**10 bodů**

U každého státu jednou větou vysvětli, co tě k jeho přiřazení vedlo. Postupuj následovně:

Za každou odpověď maximálně 2 body a to podle postupu: za jakýkoli pokus o logické vysvětlení 1 bod (i když bude toto vysvětlení fakticky chybné – např. pomocí nesprávně uvedených historických nebo přírodních podmínek); za faktickou správnost vysvětlení celé 2 body. Řešení: viz doplnění v textu

a) Nejdříve se věnuj státům ve sloupcích 1, 4, 5 a 6. Jak jsme již uvedli a jak je patrné z tabulky, každý z těchto států má neobvykle vysokou rozlohu jedné z kategorií využití ploch. Zkus vysvětlit **proč**.

Ke správné odpovědi by tě měly **dovést následující krátké otázky**.

Opět zapoj všechny své znalosti o geografii Evropy, ale i o geografii a historii jednotlivých států.

Pokud si nejsi jist, jak odpovídat, podívej se na dva příklady v rámečku níže.

Otázka I: Proč má stát ve sloupci 1 tak málo orné půdy a naopak tolik lesů?

Odpověď: nevhodné přírodní podmínky – hornatý reliéf a nepříznivé klima (nízké teploty apod.) nevhodné pro zemědělství

Otázka II: Proč má stát ve sloupci 4 tak málo lesů a naopak tolik travních porostů?

Jakou roli zde hrál historický vývoj státu?

Odpověď: historický vývoj – průmyslová revoluce a námořní expanze – vykácení lesů pro potřeby výstavby (včetně stavby lodí) a paliva A/NEBO nepříznivé přírodní podmínky (chladné a deštivé klima, neúrodné půdy) nevhodné pro intenzivní zemědělství na orné půdě

Otázka III: Proč má stát ve sloupci 5 tolik orné půdy?

Odpověď: příznivé přírodní podmínky – rovinný reliéf

Otázka IV: Proč má stát ve sloupci 6 tolik trvalých kultur? Jaké přírodní podmínky mu to umožňují?

Odpověď: příhodné (subtropické) přírodní podmínky – vysoké teploty, nižší srážky či reliéf vhodný pro pěstování trvalých kultur

Příklad 1: Švýcarsko má 10 % orné půdy, 1 % trvalých kultur, 27 % travních porostů, 31 % lesů a 31 % ostatních ploch.

Otázka: Proč má Švýcarsko tak málo orné půdy?

Odpověď: Protože je to hornatá země a má proto nevhodné přírodní podmínky pro hospodaření na orné půdě (strmé svahy, neúrodné horské půdy, chladné klima atd.).

Příklad 2: Ukrajina má 56 % orné půdy, 1 % trvalých kultur, 14 % travních porostů, 17 % lesů a 12 % ostatních ploch.

Otázka: Proč má Ukrajina tolik orné půdy?

Odpověď: Protože je to převážně nížinatá země s velmi úrodnými půdami, které jsou vhodné pro obdělávání.

b) Nyní vysvětli, co tě vedlo k přiřazení států ve sloupcích 2 a 3. Jistě sis už všimnul, že využití ploch se v těchto dvou státech příliš neliší, ani jedna ze zemí příliš nevybočuje z evropského průměru. Přesto – stát ve sloupci 2 má o něco více orné půdy, a naopak stát ve sloupci 3 má o něco více lesů.

Otázka V: Jaké jsou důvody pro to, že má stát ve sloupci 2 více orné půdy a méně lesů než stát ve sloupci 3? Sehrály zde roli přírodní podmínky?

Odpověď: Slovensko je hornatější – méně příznivé přírodní podmínky pro zemědělství

13**8 bodů**

Tabulka uvádí pět pojmů, které se týkají krajin některých ze šesti výše rozebíraných zemí. Může jít o jednotlivé krajinné prvky či o popis celkového charakteru krajiny.

Vyplň prázdné buňky v tabulce: dopiš pojem nebo jeho stručné vysvětlení. Z výše uvedených šesti zemí (a-f), se kterými jsi dosud pracoval/a, vždy vyber jednu, kde se daný jev nejčastěji vyskytuje (pro kterou zemi je takový jev typický)

Za každou správnou odpověď jeden bod

Pojem	Vysvětlení, popis	Stát, pro který je jev typický
<i>Korkový dub</i>	<i>Strom, z jehož kůry se vyrábí zátky do láhví</i>	<i>Portugalsko</i>
<i>Vřesoviště a rašeliniště, kamenné či křovinaté zídky mezi poli</i>		<i>Velká Británie</i>
<i>Otevřený povrchový důl na hnědé uhlí</i>		<i>Česko</i>
<i>Macchie</i>	<i>Křovinaté porosty</i>	<i>Portugalsko</i>
<i>Salaš</i>	<i>Obydlí pastevců</i>	<i>Slovensko</i>